

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Bolu'da Kış Turizmi

Doç. Dr. Aliye AKIN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Turizm Fakültesi / Turizm İşletmeciliği ABD
aliye.akin@ibu.edu.tr

BÖLÜMÜN AMAÇLARI

Alternatif turizm türleri arasında yer alan kış turizmi, turizm sezonunun uzatılmasında, kış sporlarının geliştirilmesinde ve dağlık arazilerin değerlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla hazırlanan kış turizmi bölümünün amaçları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Kış turizminin özellikleri, etkinlikleri ve kış turizm kaynakları hakkında bilgi vermek,
- Dünyada kış turizminin gelişim seyrini ortaya koymak,
- Dünyadaki önemli kış turizm merkezlerini belirterek, kış turizminin bu ülkelerde yarattığı etkileri ortaya koymak,
- Türkiye'de yürütülen kış turizm etkinlikleri hakkında bilgi vermek ve ülkenin önemli kış turizm merkezlerini tanıtmak,
- Türkiye'nin önemli kış turizm merkezlerinden biri olan Bolu'nun potansiyelini ortaya koymak ve kış turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla çeşitli önerilerde bulunmaktır.

GİRİŞ

Turizm sektöründen sağlanan ekonomik ve sosyo-kültürel kazanımların artırılması amacıyla turizm potansiyeli taşıyan yörelerde, bölgelerde alternatif turizm faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bu alternatif turizm türleri arasında yer alan kış turizmi de turistlere kış aylarında sağlık, rekreasyon, spor ve eğlence amaçlı faaliyetler sunmaktadır.

Türkiye'nin coğrafi konumu itibarıyla yükseltisi ve iklimi bakımından kış turizmine uygun ülkeler arasında yer aldığı bilinmektedir. Özellikle turizmde mevsimsellik sorunun azaltılmasında dağlık alanların değerlendirilmesinde Türkiye'nin kış turizmi açısından avantajlı olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye'de günümüzde kış turizmine yönelik yatırımlar sürdürülmekte olup, ülkede önemli kış turizm merkezleri bulunmaktadır. Bolu, Türkiye'de kış turizm faaliyetlerinin gerçekleştirildiği ve önemli kış turizm merkezlerine sahip destinasyonlar arasında yer almaktadır.

Kış turizminin konu edildiği bu çalışma üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, kış turizmi kavramı, özellikleri, etkinlikleri ve kaynakları incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde dünya genelinde kış turizmine ilişkin bilgiler verilmiş olup dünyadaki bazı önemli kış turizm merkezleri tanıtılmıştır. Bu bölümde ayrıca Türkiye'nin kış turizm potansiyeli ortaya konularak, ülkenin önemli kış turizm merkezleri hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde Bolu'nun kış turizm potansiyeli ortaya konularak ilin önemli kış turizm merkezlerine ve etkinliklerine yer verilmiştir. Çalışmanın sonucunda Bolu'nun kış turizmi ile ilgili genel bir değerlendirme yapılarak, ilin sahip olduğu kış turizm potansiyelini geliştirebilmesi için birtakım öneriler getirilmiştir.

8.1. KIŞ TURİZMİ KAVRAMI

Geçmişte insanlar sağlık, göç, doğal afet ve savaş gibi nedenlerden dolayı sürekli yer değiştirmek zorunda kalmışlardır. Günümüzde ise insanların spor, sağlık, din, merak, keşif, zevk, eğlence gibi amaçlarla seyahat ettikleri ve turizm faaliyetlerine katıldıkları bilinmektedir. Bu kapsamda yer değiştirme faaliyetlerinde bulunan insanlar, seyahatleri süresince ulaşım, konaklama imkânlarından yararlanmakta ve gittikleri yerlerde faaliyet gösteren turizm işletmelerinden turistik mal ve hizmet satın almaktadırlar. Buradan hareketle turizm, insanların sürekli yaşadıkları, çalıştıkları yerlerin dışına seyahatleri ve seyahat edilen yerlerde turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü olarak tanımlanabilir (Kozak ve diğerleri, 2010: 3). Ayrıca E.Guyar-Freuler tarafından turizm; *"Gittikçe artan dinlenme ihtiyacının, ticaretin ve endüstrinin gelişmesinin ve ulaşım araçlarının artmasının sonucu olarak insan topluluklarının çeşitli ilişkiler kurmalarına dayanan önemli bir olay"* şeklinde tanımlanmıştır (Yılmaz, 2007: 2).

Turizm kapsamında ülkelerin sahip olduğu doğal zenginlikler turizm talebinin ve alternatif turizm türlerinin oluşmasında önem arz etmektedir. Bu doğrultuda turizm destinasyonlarındaki sıcaklık, güneşlenme süresi, nem, yağış miktarı ve rüzgârlar gibi iklim elemanlarından bitki örtüsüne, yetişen hayvan türlerine, yüzü şekillerine, okyanuslara, göllere ve akarsulara kadar birçok unsur alternatif turizm türlerinin oluşmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla alternatif turizm türleri olarak kış turizmi, spor turizmi, dağcılık, av turizmi, sürdürülebilir turizm, termal turizm, yayla turizmi vb. sıralanabilir.

Alternatif turizm türleri arasında yer alan kış turizmi, karlı ortamlarda yapılan ve kış sporları uygulamalarının sürekli olarak geliştirildiği merkez ve alanlar üzerinde yoğunlaşan bir turizm çeşididir (Ülker, 1992: 12). Kış turizmi özellikle kayak sporunun yapılmasına olanak sağlayabilecek alanlara seyahatleri, bu alanlardaki konaklama ve diğer turizm hizmetlerini kapsayan faaliyetler olarak da tanımlanmaktadır (İncekara, 1998: 3). Geniş anlamda kış turizmi, kar yağışına bağlı olarak dağların uygun yükselti ve eğimli bölgelerinde kış sporu faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için uygun pist, teçhizat, konaklama, yeme ve içme

işletmeleri ve boş zamanların değerlendirilmesine yönelik de aktivitelerin gerçekleştirilebileceği, yılın belli zamanlarında gerçekleştirilebilen faaliyetler bütünüdür (İlban ve Kaşlı, 2008).

8.1.1. Kış Turizminin Özellikleri

Kış turizmi, turizm çeşitliliğinin artırılması, turizm faaliyetlerinin yıl boyunca sürdürülmesi ve turistlere temiz, doğal ortamlarda farklı deneyimler sunulması açısından önem arz etmektedir. Özellikle gelir seviyesinin artması ve buna bağlı olarak yaşam standartlarının yükselmesine rağmen insanlar her geçen gün stres, trafik başta olmak üzere birtakım olumsuzluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu kapsamda insanlar söz konusu olumsuzluklardan uzaklaşmak amacıyla mevsimsel dönemlere göre uygun tatil konseptleri tercih etmektedir (Albayrak, 2013: 194-195). Bu anlamda insanlar kış aylarında da dinlenmek, spor yapmak üzere orta yükseklikteki bol oksijenin olduğu dağlık ve karlı alanlara yönelmektedir. Bu durum kış turizmi ve kış sporlarının gelişmesini sağlamaktadır.

Kış turizminin temel özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Albayrak, 2013; Demiroğlu, 2014; İlban ve Kaşlı, 2008: 320; Akın, 2015: 25):

- Ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan yeteri kadar gelişmemiş olan dağlık ve ormanlık alanların gelişmesine destek olmaktadır.
- Kış turizmi özellikle kırsal alandaki ve dağlık bölgelerdeki insan göçünü durdurabilmekte ve halkın geçim kaynağı için alternatif oluşturmaktadır.
- Kış turizmi toplumda her yaş grubundan insana hitap etmektedir.
- Kış turizmine katılan turistler genellikle adrenalin, macera ve doğa ile mücadele arzusu taşımaktadır.
- Dağlık ve ormanlık bölgelerde alt yapının geliştirilmesi zor olduğundan kış turizminde diğer turizm türlerine kıyasla daha çok yatırıma gerek duyulmaktadır.
- Kış turizmi kayak sporunun yapılmasına olanak tanımaktadır.
- Turizmin mevsimsel özelliğini ortadan kaldırarak, nitelikli personelin yıl boyunca sürekli istihdam edilmesini sağlamaktadır.

8.1.2. Kış Turizmi Kaynakları

Kış turizmi ve kış sporlarına yönelik çeşitli ve farklı taleplere cevap verebilmek için turizm yatırımcılarının turistlere uygun ürünler sunması gerekmektedir. Kış turizmi ürünlerinin sunulduğu kayak alanlarında, kayak merkezlerinde veya kış sporları merkezlerinde turistlere sunulacak nihai mal ve hizmetler bütününe ulaşabilmesi için birtakım kaynaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kaynaklar iklimsel, fiziksel ve beşerî kaynaklar olmak üzere üç grupta incelenmektedir (Demiroğlu, 2014).

8.1.2.1 İklimsel Kaynaklar

İklim, destinasyonlar için önemli bir çekicilik unsuru oluşturabilmektedir (Özgüç, 2007: 44). Yaz turizminde en önemli doğal etkenler deniz ve güneş iken kış turizminde kar ve kar örtüsü ön plandadır (Doğaner, 2001: 178). Kar örtüsünün yeryüzündeki kalıcı ve mevsimsel dağılımına enlem, yükseklik, nem, yağış, karasallık ve eğim gibi unsurlar etki etmektedir. Kar örtüsü, kayak başta olmak üzere kış sporlarının yapılmasına uygun zemini oluşturduğu için kış turizmi alanlarının belirlenmesinde önem arz etmektedir (Özgüç, 2007: 54-55). Kış turizmi açısından öncelikli olarak görülen bölgelerde karın yerde kalma süresi en az 120 gün ve kar kalınlığı ise en az 1 metre olmalıdır (Doğaner, 1997; Özgüç, 2007: 55). Kış turizmi ve kayak sporu açısından potansiyel görülen bölgeler için kar örtüsü her on yılın en az yedisinde olmalı, en az 100 gün yerde kalmalı ve en az 30-50 cm. kalınlığında olmalıdır (Elsasser ve Bürki, 2002). Bununla birlikte talebin yoğun olduğu dönemlerde (Noel ve yılbaşı tatilleri) yeterli kar örtüsünün oluşmuş olması bir diğer önemli iklimsel etkidir (Hudson, 2000: 95-96). Kar örtüsünün kalınlığı ve karın yerde kalma süresinin yanında karın niteliğinin oluşmasında da iklim önemli rol oynamaktadır. Nitekim, toz/kristal karın oluşması için çok soğuk ve kuru bir iklim gerekmektedir. Bunun için aşırı doygunluk düşükken -20° ile -30° arası bir sıcaklıkta küçük sütun tipi taneciklerden oluşan bir yağışın meydana gelmesi gerekmektedir. Bu nitelikte bir kar örtüsü, daha yumuşak kaymaya olanak vermekte ve olası kazalardaki darbeleri hafifletmektedir (Doğaner, 2001: 178-179). Kayak merkezleri kurulurken dikkate alınması gereken diğer iklimsel öğeler arasında rüzgâr, sis, bulutluluk ve güneşlenme süresi gelmektedir. Kayak alanlarının, fön ve lodos gibi güçlü ve sıcak, rüzgârlara açık olması kar örtüsünü tehdit etmekte, şiddetli rüzgâr ve yoğun sis ise turistlerin sportif uygulamalarını güçleştirebilmektedir (Hudson, 2000: 96; Özgüç, 2007: 55).

8.1.2.2. Fiziksel Kaynaklar

Kış turizm arzı hazırlanırken, karın örttüğü bölgenin yüzey şekilleri de dikkate alınmaktadır. Kayak alanları planlanırken yamaç özellikleri dikkate alınmalı, kayak alanlarına yakın çevrede günöbirlik ve konaklamalı tesislerin yapımına uygun düz veya az eğimli alanlar da bulunmalıdır. Bu bağlamda, sirk vadileri, pist yapılabilecek alanların varlığı ve tesisler arasındaki erişim kolaylığı sağlayabilecek arazi yapısı oldukça önem arz etmektedir (Doğaner, 2001: 179-181). Arazi yapısı kapsamında kayak alanı olarak geliştirilen dağ yamaçlarında genişliğin en az 30 metre, en-boy olarak 1/10 civarında pist çeşitliliği sağlayan düzgün yüzeyli ve uygun eğimli alanlar olmasına dikkat edilmelidir. Orta enlemlerde bulunan kış merkezlerinde kar güvenilirliğini sağlamak için yüksek dağlar seçilmeli, konaklama tesisine uygun yerler 2000, kayak alanları ise 3000 metreyi geçmeyecek şekilde planlanmalıdır. Kayak alanının ağaçlarla çevrili olması ise hem sporculara güzel bir manzara ortamı sağlamakta, hem de rüzgârın pist içine kadar sokulmasını önlemektedir (Demiroğlu, 2014).

8.1.2.3. Beşerî Kaynaklar

Kış turizmi geliştirilmesi düşünülen bir bölgede iklimsel ve fiziksel kaynakların yanı sıra temel altyapı ve üstyapı unsurlarının da oluşturulması gerekmektedir. Bu durumda kayak alanlarının varlığı sadece tek başına yeterli değildir. Bu alanlar, pist ve mekanik tesisler, konaklama ve eğlence işletmeleri gibi beşerî kaynakların ilavesiyle turistlerin talebini karşılayan bir kış turizm merkezine dönüşebilir (Ülker, 2006: 21; Doğaner, 2001).

Kayak alanları kurulmadan önce bölge, ulaşım imkanları ve su kaynakları açısından değerlendirilmelidir. Kayak alanlarının ana ulaşım hatlarına ve özellikle havaalanlarına yakın olması talebin oluşması açısından önemlidir. Ayrıca, bölge civarında su kaynaklarının bulunması, hem kullanma ve içme suyu teminini hem de erken sezon açmada yapay kar üretmede ihtiyacın giderilmesini sağlayabilmektedir (Doğaner, 1997; Hudson, 2000: 97). Kayak alanlarının altyapısında öne çıkan insan yapımı iki esas unsur ise pistler ve mekanik tesislerdir. Kayak pistleri, *“kayak öğrenimi ve öğrenimin geliştirilmesi, serbest kayma veya kayak yarışmaları için kullanılan, her uygulama türüne göre genişlik, uzunluk, eğim, yükseklik farkları gösteren, özel olarak düzenlenmiş karlı zeminler”*dir (Ülker, 2006: 21). Alp disiplinine uygun serbest kayış pistleri genelde zorluk derecelerine göre; yeşil, mavi, kırmızı ve siyah olmak üzere dört sınıfa ayrılmaktadır. Yeşilden siyaha doğru geçildikçe, pistlerin eğim, uzunluk ve yükseklik farkları artmaktadır (Hudson, 2000: 96; Doğaner, 2001: 179-180). Kayak alanlarının altyapısını tamamlayıcı bir diğer unsur da pistlerde kayakçı veya yayaların taşınmasını sağlayan mekanik tesislerdir (Demiroğlu, 2014). Günümüzde en sık kullanılan mekanik tesisler; *teleski, telesiyej ve teleferiktir*. Motor gücü ile direkler arası dönen mekanizmada işleyen bu araçlardan teleski (askılı taşıyıcı), kısa ve orta mesafelerde, engebesiz yamaçlarda yalnızca sporcuları taşımaktadır. Telesiyej (uçan iskemle) ve teleferik (telekabin) ise daha uzun mesafelerde sporcuları taşımak amacıyla engebeli ve yükselti farkları bulunan arazilerde kurulmaktadır. Kış turizmi alanlarının erişilebilirlik ve altyapı sorunları çözüldükten sonra, hitap edilmesi planlanan pazarın nitelik ve niceliğini karşılayacak uygun konaklama, yiyecek içecek ve eğlence tesislerinin de bulunması gerekmektedir. Kayak pisti ve konaklamanın yanında farklı eğlence tesisleri, buz pateni pisti gibi diğer aktivite merkezlerinin de bulunması üst yapının zenginliği ve talebin karşılanması açısından önem arz etmektedir. Kayak merkezlerinde konaklama tesisleri, kayak alanlarına kısa ulaşım mesafesinde olmalıdır. Ancak tercih edilen plan, konaklama tesislerinin güneşe bakar şekilde, kayak pistlerinin ortak alt istasyonlarının bitişiğinde yer almasıdır. Böylece hem konaklama birimleri daha verimli ısınmakta hem de kayakçılar açısından kompakt ve pratik bir ortam yaratılmış olmaktadır (Ülker, 2006: 21-38).

8.1.3. Kış Turizmi Etkinlikleri

Kış mevsiminde insanlar sağlıklı ve huzurlu ortamlarda vakit geçirebilmek ve tatil ihtiyaçlarını karşılamak için yoğun kar yağışının yaşandığı dağlık alanları tercih etmeye başlamışlardır. Bu durum özellikle kış aylarında gerçekleştirilebilecek birçok sportif faaliyetin (kış sporlarının) ve kış turizminin gelişmesini sağlamaktadır (Mursalov, 2009). Kış turizmi kapsamında kayak sporu başta olmak üzere snowboard, helikopter kayağı, kar kızağı, kar raftingi, buz pateni vb. gibi etkinlikler yapılmaktadır (Zgurovski ve Akın, 2016: 50; Akın, 2018: 169).

8.1.3.1. Kayak Sporlu

Kayak, kar üstünde yürüyebilmek ve hareket etmeyi kolaylaştırmak amacıyla geliştirilen bir araçtır. Dünya üzerinde zaman içerisinde farklı kıtalarda ortaya çıkan ihtiyaçlara göre farklı özelliklerde kayaklar yapılmış ve bu kayaklar uzun dönemler kullanılmıştır. Kayağın ilk defa 5000 yıl önce huş, çam ve dişbudak ağaçlarından yapıldığı bilinmektedir. Kayak sporu ilk olarak Altaylar, Sibirya ve Moğolistan'da ortaya çıkmıştır (Kurt, 2005).

Kayak sporu yapıldığı alanlara göre Alp disiplini ve Kuzey disiplini olarak iki şekildedir. Bu iki kayak disiplini spor branşı, yapılış biçimi, sporcuların fizyolojik ve fiziksel özellikleri açısından farklılık göstermektedir. Alp disiplini kayağı, ilk olarak Alp Dağları'nda yapıldığından adını buradan almaktadır. Alp disiplini, branşa özel koruyucu ekipmanlar giymiş sporcuların her disiplin için farklı teknik özellikler barındıran kayaklarıyla, zorlayıcı pist şartlarında farklı kapı dizilişlerini zamana karşı kayarak geçmeye çalıştıkları bir kayak sporudur (Sevindik, 2015). Alp disiplini kayak yarışmaları Büyük Slalom (GS), Slalom (SL), Süper Büyük Slalom (SG), İniş (DH), Takım Yarışları, Paralel Yarışlar, Knock Out (Eleme)(KO) şeklinde günümüzde düzenlenmektedir. Kuzey disiplini ise ilk kez Norveç ve Kuzey Avrupa ülkelerinde ortaya çıktığı için bu isimle anılmaktadır. Biatlon, kayakla atlama, kros kayağı ve kuzey kombinasyonu da Kuzey disiplini kış sporları arasında yer almaktadır (Başyigit, 2018: 3-4).

8.1.3.2. Snowboard

Snowboard, iki ayağın tek ve geniş bir tahtaya (platforma) sabitlenmesi ile bol karlı ve eğimli bir yüzeyden aşağıya özgürce kaymayı sağlayan bir kış sporu türüdür. Snowboard ilk defa Amerikalı sörfçüler tarafından kış sporlarına uyarlanmıştır. Doğal karlı ortamlarda, toz karda ve sert zeminli pistlerde olmak üzere farklı şekillerde yapılmaktadır (Apak, 2016: 36).

8.1.3.3. Heliski (Helikoterli Kayak)

Helikopterli kayak olarak bilinen heliski, profesyonel kayakçıların uzman eşliğinde helikopterle kar kalınlığının fazla olduğu çok yüksek tepelere çıkarılması ile gerçekleştirilen adrenalini yüksek bir dağ kayağıdır. Kayakçılar, konakladık-

ları alanlardan helikopter aracılığıyla alınıp, kayak alanına bırakılmaktadır. Arından kayakçılar kayarak indikleri yerlerden helikopterle tekrar alınarak, konaklama yerlerine götürülmektedir. Heliskinin özelliği, kayak merkezinden ve kayak pistinden uzakta, yüksek dağlık alanlarda, tabiatla iç içe, bol karın üstünde yapılmasıdır (Zaman ve Birinci, 2009: 34).

8.1.3.4. Buz Sporları

Belirli nitelik ve ölçülere göre yapay olarak buzla kaplanmış zeminlerde yapılan bir spor çeşididir. Örnek olarak, buz hokeyi, patenli sürat yarışları, kızak yarışları ve artistik paten verilebilir. Ancak söz konusu sporların yapılmasında belirli kurallar bulunmaktadır (İbragimov, 2001: 34). Artistik paten özellikle kapalı salonlarda yapılmaktadır. Buz pateni ise donmuş göl ve kanallarda yapay soğutma sistemi desteğiyle yapılabilirken, açık kayak pistlerinde de yapılabilir. Ayrıca, buz üzerinde atlı kızak, kar pateni, buz tırmanışı gibi çeşitli aktivitelerde yapılmaktadır (Koşan, 2013: 306).

8.1.3.5. Kar Rafting

Kar rafting, rafting botlarının yoğun karlı ortamlarda kar motoruna bağlanarak çekilmesi sonucu yapılan bir kış sporu türüdür. Özel olarak hazırlanmış kar rafting parkurlarında da yapılmakta olan adrenalini yüksek bir etkinliktir.

8.2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KIŞ TURİZMİ

İnsanların kış aylarında da çeşitli aktivitelere katılmak, dinlenmek, spor yapmak, eğlenmek amacıyla seyahat ettikleri ve tatil alışkanlıklarını kış mevsiminde de devam ettirmeye çalıştıkları görülmektedir. Dolayısıyla dünya genelinde bu yönlü büyüyen talebi karşılayabilmek için kış turizm potansiyeli taşıyan ülkeler harekete geçmekte ve kırsal, dağlık, karlı ve belirli yükseltisi olan bölgelerini değerlendirmeye yönelik girişimler gerçekleştirmektedir. Bu durum küresel ölçekte kış turizmi hareketlerinin hızlanmasını sağlamaktadır.

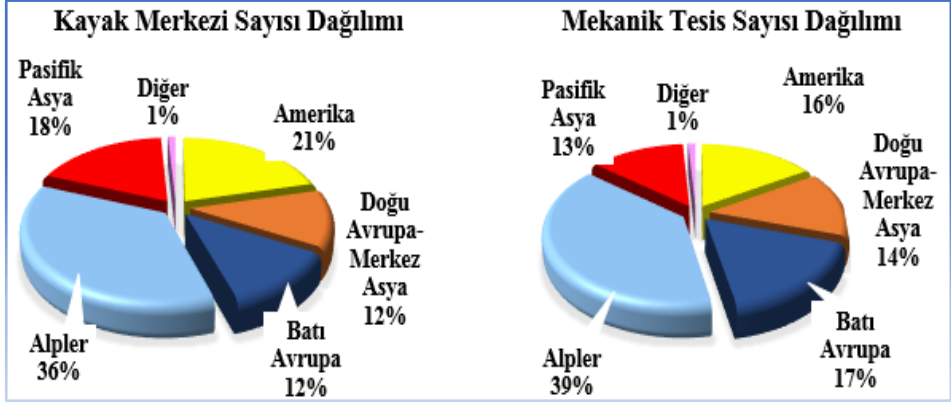
Çalışmanın bu bölümünde dünyada ve özellikle Türkiye'de kış turizminin gelişmelerinden söz edilmiş ve önemli kış turizm merkezleri hakkında açıklamalar yapılmıştır.

8.2.1. Dünyada Kış Turizmi

İlk kez zorlu kış koşullarında ulaşım aracı olarak kullanılan kayak 1800'lerden sonra spor amaçlı kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde önemli bir kış turizm ürünü olan kayak sporu aynı zamanda önemli olimpik bir spor dalıdır. 1982'de kayak sporu ile ilgili ilk resmi yarışma Norveç (Oslo)'te düzenlenmiştir (Şebin, 2009). Günümüzde kayak başta olmak üzere kış turizmine yönelik açık alanlarda hizmet sunabilecek 68 ülke ve 2084 kayak merkezi bulunmaktadır (Vanat, 2020: 12). Şekil 1'de de görüldüğü üzere tüm kayak merkezlerinin üçte birinden fazlası (%36'sı) Orta Avrupa'da bulunan Fransa, İtalya, İsviçre, Slovenya ve Avusturya

ülkelerindeki Alplerde bulunmaktadır. Alplerden sonra en fazla kayak merkezlerinin bulunduğu bölgeler arasında %21 ile Amerika ve %18 ile Asya Pasifik yer almaktadır (Vanat, 2018: 12-13).

Şekil 8.1. Dünya Genelinde Kayak Merkezlerinin ve Mekanik Tesislerin Bölgesel Dağılımı %

Kaynak: Vanat (2018: 13).

Mekanik tesis dağılımında ise yine Alpler, kayak merkezi dağılımında olduğu gibi %39'luk bir oranla ilk sırada yer almakta onu %17 ile Batı Avrupa ve %16 ile Amerika bölgeleri takip etmektedir. Bu durumda dünya genelinde kayakçılar ve kış turizmini tercih eden turistler tarafından Alplerin daha fazla tercih edildiği söylenebilir. Kış turizmi potansiyeline sahip olan bölgeler Avrupa Alpleri sebebi ile Avrupa'da, aynı zamanda Kuzey Amerika'nın iklimi ve coğrafi konumu nedeniyle Amerika'da yaygınlaşmış olsa da sadece bu bölgeler ile sınırlanmamaktadır. Belirli bir yükseltiyeye ve gerekli kar örtüsüne sahip olabilmek kış turizminin dağılımındaki önemli unsurlardandır. Ancak kış turizminin bu kalıplaşmasında, fiziksel gerekliliklerin yanında kültürel ve tarihi olgular da önemli bir rol oynamaktadır.

8.2.1.1. Dünyada Önemli Kış Turizm Merkezleri

Fransa, Avusturya, İsviçre, İsveç, İtalya gibi Alp Dağlarına sahip ülkelerin yanında Litvanya, Almanya, Norveç gibi kuzey Avrupa ülkeleriyle Bulgaristan, Bosna gibi doğu Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri dünyanın en önemli kayak destinasyonlarına sahiptir. Söz konusu ülkeler sahip oldukları kayak merkezlerinin yanında kış aylarında düzenledikleri çeşitli uluslararası spor faaliyetleriyle de dikkat çekmektedir (Vanat, 2020: 19).

Alp Dağları sınırları içerisinde sahip olduğu kış turizm merkezi ile kış turizmi imkânlarından en çok faydalanan ülkelerin başında Avusturya gelmektedir. Avusturya iklim ve yer şekilleri açısından kış turizmine çok elverişlidir. Bu durum ülkede, kış sporu merkezlerinin ve uluslararası standartlarda kayak pistlerinin yapılmasına imkân vermektedir. Söz konusu merkezlerde başta, kayak

spor olmak üzere tırmanış, kar motosikleti, kar üzerinde at yarışları gibi organizasyonlarda düzenlenmektedir (Mursalov, 2009: 33). Alplerin incisi olarak nitelendirilen “Kitzbuhel” Avusturya’nın en popüler kış turizmi merkezidir. Bu bölgedeki kayak etkinlikleri 1892 yılında faaliyete başlamıştır. Avusturya bir kayak mevsiminde, 16 kayak merkezinde 1.000.000’den fazla ziyaretçi ağırlamıştır. Bu özelliği ile her mevsim 1.000.000’un üzerinde ziyaretçinin geldiği Avrupa ülkeleri arasında ilk sıradadır. Bunun yanında Avusturya dünya genelinde 3.000’in üzerinde teleferik sayısına sahip ülkeler arasında Fransa’dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. 2013-2019 yılları arasındaki beş yıllık süreçte Avusturya 50 milyondan fazla ziyaretçinin geldiği önemli bir kış turizmi merkezi olarak değerlendirilmektedir. Avusturya’da 16 büyük kayak merkezi, 254 kayak alanı ve 3.028 lift bulunmaktadır. Ülkede 2,96 milyon ulusal kayakçı bulunmaktadır. Ülkeyi kış turizmi amaçlı ziyaret edenlerin üçte ikisini Alman turistler oluşturmaktadır. Almanlar, özellikle yakın olduğu ve yoğun kar garantili olduğu için Avusturya’yı tercih etmektedir (Vanat, 2018: 30).

Yüzölçümünün üçte ikisi dağlık olan *İsviçre*, kayak sporunun kış turizmine dönüşmesinde önemli rol oynamaktadır. Norveç’te ortaya çıkan spor, Alp ülkelerinde de ilgiyle karşılanmış, özellikle İngiliz ve Alman turistlerin talepleriyle *İsviçre*’de birçok kayak merkezi kurulmuştur. Kış turizmi 1864 yılında *İsviçre*’de başta St. Moritz ve Davos’ta ortaya çıkmıştır. *İsviçre*’de kış turizmi kapsamında, güneybatı-doğu ekseninden kuzeybatıya doğru Yüksek Alpler, Kalker Alpler şeklinde alçalan, kuzeybatıda ise Juralar’da nispeten tekrar yükselen arazi üzerinde çok sayıda farklı özelliklere sahip kayak merkezleri bulunmaktadır. Valais’i kaplayan Pennine Alpleri üzerinde Zermatt (yaz/buzul kayağı için de popüler), Crans-Montana ve Saas-Fee gibi toplam pist uzunlukları 100 km’yi geçen merkezler bulunmaktadır (Hudson, 2000: 42-48). *İsviçre*’de birincisi 1928 ikincisi de 1948 yılında St. Moritz kış turizm merkezinde olmak üzere kış turizmi olimpiyatları düzenlenmiştir. İlk teleski 1934’te Davos’ta kurulmuştur. *İsviçre* kayak alanları, Almanlar, İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar ve Hollandalılardan oluşan önemli bir yabancı müşteri kitlesine ev sahipliği yapmaktadır. 2013-2019 yılları arasında toplam 20 milyondan fazla kayakçı *İsviçre*’yi ziyaret etmiştir. Ayrıca ülkede yaklaşık 3 milyon ulusal kayakçı bulunmaktadır. *İsviçre*’de 5 büyük kayak merkezi, 186 kayak alanı ve 1.446 lift bulunmaktadır (Vanat, 2020: 46-48).

İkinci Dünya Savaşı sonrası, kış turizmi *Fransa*’da önemli bir ekonomik sektör olmuş, bu amaçla yapılan yatırımlar ülkenin dünya kış turizminde önemli bir alt ve üst yapıya sahip olmasını sağlamıştır. Fransa, İtalya ile Alplerin en yüksek zirvesine ev sahipliği yapmaktadır (Mont Blanc, tepesi deniz seviyesinden 4’810 metre yüksekte). Fransa’da 4.000 metreyi aşan toplam 24 Alp zirvesi bulunmaktadır (Vanat, 2020: 35-36). Fransa, kış turizmi açısından önemli alt yapı yatırımlarını gerçekleştirdiği için çok sayıda kış olimpiyatları oyunlarına ev sahipliği yapmıştır. Fransa üç kez kış olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmış olup, bun-

lardan ilki 1924 yılında Chamonix’de, ikincisi Grenoble’de 1968 yılında ve üçüncüsü de 1992 yılında Albertville’de gerçekleşmiştir (Vanat, 2018: 21-22). Bu durum hem ülke ekonomisine katkı sağlamış hem de ülkenin küresel ölçekte tanınmasında önemli rol oynamıştır. Fransa; dünya genelinde 4’ten fazla teleferik bulunan 200’ün üzerinde kayak merkezine sahiptir. Fransa’da 10’dan fazla kayak merkezini yaklaşık olarak yılda 1.000.000 kayakçı ziyaret etmektedir. Bu özelliği ile Fransa Avusturya’dan sonra 10 merkezde 1.000.000’un üzerinde ziyaretçi alan 2. Avrupa ülkesi olmaktadır. 2013-2019 yılları arasında Fransa’yı ziyaret eden kayakçı sayısı 50 milyonun üzerindedir. Ülkeyi özellikle İngiliz, Alman ve İtalyan turistler kış turizmi kapsamında tercih etmektedir. Fransa’da 13 büyük kayak merkezi, 317 kayak alanı ve 3.177 lift bulunmaktadır. Ülkede 8,57 milyon kişi ulusal kayakçı bulunmaktadır (Vanat, 2020: 36-37).

Avusturya ve İsviçre Alp Dağlarında ortaya koydukları kış turizmi aktiviteleri ile turizm gelirleri açısından yaz turizm potansiyeli yüksek olan İspanya ile yarışabilmektedir. Dolayısıyla söz konusu ülkelerin kış turizmi kapsamında önemli rol oynadıkları ve turizm aracılığıyla ekonomik, sosyal, kültürel vb. kazanımlara sahip olduklarını söylemek mümkündür.

8.2.2. Türkiye’de Kış Turizmi

Özellikle coğrafi konum ve yükseltisinden dolayı Türkiye’nin önemli bir kış turizm potansiyeline sahip olduğu söylenebilir. Türkiye’de kış turizmi kapsamında kayak parkurları için gerekli eğim, yükselti ve uzunluklara sahip çok sayıda yamaç bulunmaktadır. Yüzölçümü olarak %25’i 1500 metre, %56’sı ise 1000 metrenin üstünde olarak ortalama yükseltisi 1131 metre olan Türkiye, Alp-Himalaya dağ kuşağı üzerinde yer almaktadır (Doğaner, 2001: 228). Türkiye kar yağışı sınırı, kar örtüsü kalınlığı ve karın yerde kalış süresi bakımından kış turizmine uygun bir konuma sahiptir. Ülkenin orta ve doğu kesimleri, yükselti ve karasallık nedeniyle kar yağışının yoğun olduğu soğuk kışlarla nitelendirilmektedir. Özellikle Erzurum ve Kars başta olmak üzere Doğu Anadolu’nun kuzey platolarında kar sınırı 3800-4000 m seviyesine kadar yükselmektedir. Orta Karadeniz dağlarının yüksek kesimleri, Batı Karadeniz dağlarının kuzey yamaçları, Marmara Bölgesi’nde Uludağ, Akdeniz’de Batı ve Orta Torosların yüksek kesimleri ve İç Batı Anadolu’da karasallığın etkin olduğu yüksek kesimler kış turizmi açısından elverişlidir. Ortalama kar örtüsü süresi Akdeniz ve Ege kıyılarında bir gün, İç Anadolu’da bir ay ve Doğu Anadolu’nun kuzeydoğu platolarında 4 aya kadar ulaşmaktadır. Kar kalınlıkları da yine Anadolu’nun kuzeydoğusunda en yüksek seviyededir. Daha karasal olan Doğu Anadolu’nun kuzey platolarında ise kar örtüsünün kalınlığı daha uzun süreli olmaktadır. Ayrıca buradaki soğuk ve kuru iklim kar kalitesini de olumlu etkilemektedir (Demiroğlu, 2013: 149-150).

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de kış turizminin gelişmesinde kış sporları etkili olmuştur. Türkiye, kayak sporu ile 1915 yılında Erzurum’da askerlere eğitim vermek üzere Avusturya’dan getirilen kayak sporu uzmanı Alberth Bils-

tein ile tanışmıştır. Dolayısıyla Avusturyalı subayın Palandöken’de eğittiği askerler ilk kayakçılar olmuştur. 1939’da Ankara’da kurulan Dağcılık ve Kış Sporları Federasyonu ile kayak sporu Türkiye’de resmi bir statü kazanmıştır (Demiroğlu, 2014: 116). Ardından özellikle 1944’te federasyon tarafından düzenlenen uluslararası yarışmalar genç sporcuların ilgisini çekmiştir. Bununla birlikte başta Ankara, Erzurum ve Kayseri olmak üzere birçok şehirde dağcılık ve kış sporları kulüpleri kurulmuştur. Bu durum ülkede kayak sporunun gelişmesini sağlamıştır. Yarışma kayağının tatil kayağına dönüşmesi 1960’lı yılların başında Uludağ’da başlamış ve kayak, tatilde yapılan bir spor olmuştur. Askeri amaçla başlayıp, spor amaçlı devam eden kayak sporunun turizm sektörü bakımından ilerleyişi verilen hizmetlere bağlı olarak gelişmiştir (Doğaner, 1997). Kış turizmindeki potansiyel 1980 sonrasında değerlendirilmeye başlanmıştır. 1982’de 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle birlikte turizm sektöründe uluslararası standartlarda çok sayıda konaklama işletmesi hizmet vermeye başlamıştır (Zeydan ve Sevim, 2008). Devlet Planlama Teşkilatı 1991 yılında Kış Turizmi Master Planı hazırlamış olup bu planda bazı bölgelerin kış turizm merkezi olarak ilan etmiş ve bu bölgelerin özel sektörle iş birliği içerisinde geliştirilmesine yönelik çalışmalar başlatmıştır. Kış turizm merkezi olarak ilan edilen bölgeler; Kop Dağı (Bayburt), Kartalkaya (1982), Uludağ (II. Bölge-1986), Erciyes (1992), Sarıkamış (1991), Sapgör ve Palandöken (1993), Hasandağ (Aksaray), Davraz (Isparta), Akdağ (Alanya), Saklıkent (Antalya), Zigana (Gümüşhane), Aladağlar (Niğde), Bolkar Dağları, Yıldızeli (Sivas), ve Kartepe (Kocaeli)’dir (Doğaner, 1997).

Türkiye’ye kış döneminde gelen yabancı turistlerin sayısı, 2000’li yıllarda Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kış turizmini geliştirme amaçlı yatırım ve projelerin uygulanıp desteklenmesiyle beraber az da olsa bir artış göstermeye başlamıştır. 2000’li yılların başında Türkiye’nin aktif kış turizm merkezlerine kış turizmi döneminde gelen yabancı turist sayısı 36.811 kişi iken, aynı yıl gelen 10.428.153 toplam turistin ancak %0,04’ne denk gelmekteydi. Geçen yıllarda yabancı turistlerin ülkemize gelişini teşvik eden adımlar atılması ve yapılan yatırımlarla beraber 2018 yılsonu itibariyle Türkiye’ye gelen toplam 39.488.401 yabancı turistten %1’ini oluşturan 418.365 turist kış turizmi döneminde gelmiştir. Bu turistler ülkemizin 29,5 milyar dolar olan toplam turizm gelirinin %1’ine denk gelen toplam 307.244.272 milyon dolar, fert başına ise 735 dolar ortalama gelir bırakmıştır (Demir, 2019: 7). Bu durum ülkemizde yoğun olarak sürdürülen yaz turizm faaliyetlerine nispeten kış turizm faaliyetlerinin oldukça zayıf durumda olduğunu göstermektedir.

8.2.2.1. Türkiye’de Önemli Kış Turizm Merkezleri

Turistik faaliyetlerde çeşitlilik sağlanması ve doğal kültürel değerlerin korunması ilkesi doğrultusunda turizm kaynaklarının ülke menfaatleri gözetilerek kullanılmasına ilişkin çalışmalar Turizm Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu

kapsamda, Türkiye’de Turizm Teşvik Kanunu kapsamında ilan edilmiş olan kış sporları temalı 29 adet Turizm Merkezi (TM) ve Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri (KTKGB) bulunmaktadır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın kış turizm merkezlerine ilişkin güncel veriler Tablo 1’de gösterilmektedir. Buna göre, 29 kış turizm merkezinden 9’u faal iken 7’si tam anlamıyla faal değildir. 13 destinasyon ise kış turizm merkezi olarak değerlendirilmiş olup planlama sürecindedir. Tablo 1’de görüldüğü üzere ülkenin kış turizmi açısından sahip olduğu mevcut yatak kapasitesi 11.459, hedeflenen yatak kapasitesi 80.175’tir. Erzurum Palandöken (2.466) kayak merkezi yatak kapasitesi açısından ilk sırada yer almaktadır. Kış turizm merkezlerinde toplam 102 mekanik tesis bulunmakta ve mekanik tesisler 1 saatte toplam 105.143 kişi taşıyabilmektedir. Bursa Uludağ, Türkiye’de en fazla mekanik tesise sahip kış turizm merkezidir. Erzurum Palandöken ise, ülkede en uzun (22.018 m.) mekanik tesis hat uzunluğuna sahip destinasyondur.

Palandöken Dağları, Erzurum Türkiye’nin en önemli kayak alanlarına sahip kış turizm destinasyonudur. 3185 metre zirveye sahip Palandöken Dağları yaklaşık 30 km genişlikte ve 70 km uzunlukta bir alanı kaplamaktadır. Büyük Ejder Tepesi (3176 m.) ve Küçük Ejder Tepesi (3095 m.) Palandöken Dağları’nın en yüksek noktasını oluşturmaktadır (Ülker, 2006). Erzurum’da yüksek rakım sebebiyle biyoklimatik konfor sağlayan ve sporcular için performans arttırıcı etkisi bulunan bir iklim mevcuttur. Bu iklim özellikleri sayesinde Erzurum, kış turizmine yıl boyunca uzun süre (yaklaşık 150 gün) olanak tanımaktadır. Palandöken’de kış koşullarında kayak alanlarında kar kalınlığı 2 metreyi aşmakta ve bölgede yüksek kaliteye sahip toz kar görülmektedir. Kış sporları bölgede özellikle 2200-3176 metre yüksekliğe sahip Ülkeroğlu, Yağmurcuk, Namlıklar, Konaklı ve Hınıs Boğazı üzerinde yapılmaktadır. Palandöken Kayak Merkezi’nin en önemli özelliği ise, şehir merkezine 5 km’lik çok kısa bir mesafede bulunması ve çok uzun ve dik pistlere sahip olmasıdır (Ülker, 2006). Palandöken’de profesyonel kayakçıların kayabileceği Uluslararası Kayak Federasyonu onaylı kayak pistlerinin yanı sıra çok amaçlı pistlerde olmak üzere farklı zorluk derecelerinde toplam 27 adet pist bulunmaktadır (Kudaka, 2012). 2011 yılında Erzurum’un 25. Dünya Üniversiteleşmiş Kış Oyunları’na ev sahipliği yapması ile bölge modern kayak pistlerine kavuşmuştur. Söz konusu kış oyunları, Erzurum ekonomisinde önemli etkiler yaratmış, şehrin istihdam hacmini, kapasite kullanımını, üretim düzeyini ve dolayısıyla büyüme kapasitesini arttırmıştır. Bu tür ulusal ve uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapılması bölgesel farklılıkların giderilmesinde önemli rol oynamaktadır (Ersungur ve Akıncı, 2013). Ayrıca, kayak sporu ve kış turizmi açısından Palandöken’i ziyaret eden çok sayıda yerli turist olmakla birlikte Rusya, Gürcistan, Ukrayna, İran ve Azerbaycan’dan yabancı turistler de Ukrayna, Rusya, İran, gelmektedir (Korgavuş, 2017: 19-20).

Tablo 8.1. Türkiye'nin Kış Turizm Merkezleri

No	TM / KTKGB	PLAN DURUMU		YATAK KAPASİTESİ		MEVCUT MEKANİK TESİSLER		
		ÇDP	NİP/UIP	Mevcut	Hedef	Adet	Kapasite (kişi/saat)	Uzunluk (m.)
1	Erzurum Palandöken KTKGB	VAR	VAR	2466	8850	19	24563	22018
2	Bursa Uludağ II. Gelişim Bölgesi KTKGB	VAR	VAR	2250	3500	22	15000	16145
3	Bolu Köroğlu Dağı KTKGB	VAR	VAR	1713	4000	14	10000	10380
4	Kayseri Erciyes KTKGB	VAR	VAR	1072	6000	13	19300	21832
5	Kastamonu Çankırı Ilgaz KTKGB	VAR	VAR	1217	1300	6	5639	5983
6	Kars Sarıkamış KTKGB	VAR	VAR	1013	12000	4	5348	6263
7	Kocaeli Kartepe KTKGB	VAR		800	1000	4	6400	3250
8	Isparta Davraz Dağı KTKGB	VAR	VAR	467	1600	4	3800	3621
9	Sivas Yıldız Dağı KTKGB	VAR	VAR	110	1600	3	3000	4547
10	Çankırı Ilgaz Kadınçayırı Yıldıztepe KTKGB		VAR	80	400	1	1200	1588
11	Ardahan Yalnızçam Uğurludağ KTKGB	VAR	VAR	74	4250	3	2800	5250
12	Bayburt Kop Dağı KTKGB	VAR	VAR	60	810	1	600	1220
13	Gümüşhane Zigana KTKGB	VAR	VAR	40	470	1	843	661
14	Erzincan Ergani Dağı KTKGB	VAR	VAR		8000	3	3450	6967
15	Denizli Tavas Bozdağ KTKGB	VAR	VAR		2250	3	2400	3822
16	Samsun Ladik Akdağ KTKGB		VAR		800	1	800	1360
17	Aksaray Hasan Dağı KTKGB	VAR	VAR	97	1235			
18	Mersin Tarsus Gülek Karboğazı KTKGB	VAR			8000			
19	Gümüşhane Çakırgöl KTKGB	VAR	VAR		5600			
20	Antalya Alanya Akdağ KTKGB	VAR	VAR		3000			
21	Muğla Eren Dağı KTKGB	VAR			1500			
22	Gümüşhane Süleymaniye KTKGB	VAR			1180			
23	Artvin Kafkasör KTKGB	VAR	VAR		2000			
24	Düzce Gölyaka Kardüz Yaylası KTKGB	VAR	VAR		380			
25	Malatya Hekimhan Yamadağı KTKGB	VAR						
26	Rize İkizdere Ovit Dağı KTKGB							
27	Antalya Akseki Göktepe KTKGB	VAR	VAR		450			
28	Bitlis Sapgözü Kış Sporları TM							
29	Konya Derbent Aladağ KTKGB	VAR						
	TOPLAM	25	21	11459	80175	102	105143	114907
	FAAL OLAN TURİZM MERKEZLERİMİZ (9ADET)							
	TAM ANLAMIYLA FAAL OLMAYAN MERKEZLERİMİZ (7 ADET)							

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2021).

Bursa il merkezine yaklaşık 40 km uzaklıkta olan *Uludağ* kış turizmi ve sporları açısından Türkiye'nin önemli destinasyonlarından biridir. Uludağ Kış Merkezi'nde özellikle Kuzey ve Alp disiplini içeren kayak sporunun yanında buz pateni, bigfoot, snowboard, kızak, kar motoru, dağ tırmanışı gibi aktiviteler de yapılabilmektedir (Demir, 2019). Uludoruk (Karatepe) (2543 m), Uludağ'ın en yüksek zirvesidir. Bursa ovasına göre kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan Uludağ, yaklaşık 40 km uzunluğunda ve 15-20 km genişliğinde olan bir volkanik masiftir (Doğanay, 2001: 98-99). Türkiye'nin ilk kayak merkezi olan Uludağ 1961'de Milli Park olarak ilan edilmiştir. Bölge toplam 130 bin 241 dekar alanı kapsamaktadır. Uludağ kayak merkezinin 1800-2000 metre arasında yer alan

kayak alanı iki bölgeden oluşmaktadır. Bölgede farklı zorluk derecelerine sahip 24 adet pist, 24 adet lift bulunmaktadır. Liftlerden 14 tanesi telesiyej, 10 tanesi de teleski olarak hizmet vermektedir. Uludağ'da yılda ortalama 49 gün yoğun kar yağışı yaşanmakta ve 110 gün boyunca kar yerde kalmaktadır (Adamış ve Özçoban, 2020: 10). 2000'li yıllardan itibaren kar kalınlığı konusunda sorunlar yaşanması ve sezonun açılmamasından dolayı yapay kar da kullanılmaktadır.

8.3. KIŞ TURİZMİNİN BOLU'DAKİ DURUMU VE UYGULAMALARI

Karadeniz Bölgesinin batı bölümünde yer alan Bolu'nun merkez dahil olmak üzere dokuz tane ilçesi bulunmaktadır. Doğuda; Yeniçağa, Gerede ve Dörtdivan, güneyde; Kırıbrıcık ve Seben, güneybatıda Mudurnu ve Göynük, kuzeydoğuda ise Mengen ilçesi bulunmaktadır. Bolu, güneyinde Ankara, doğusunda Çankırı, kuzeyinde Zonguldak, batısında Düzce ve Sakarya illeri ile komşudur. 621,4 km sınır uzunluğuna sahip Bolu'nun nüfusu 2019 yılı verilerine göre 316.126'dır. Bolu başta Karadeniz ikimi olmak üzere Orta Anadolu ve Marmara ikliminden de etkilenmektedir. Yüzey biçimlerinin farklılığı, denizden uzaklık ve yüksekliklerin etkileriyle il bütününde değişik iklim türlerine ve mikro-klima alanlarına rastlamak mümkündür. Batıdan doğuya ve kuzeyden güneye doğru sıcaklık değerlerinde düşüş, yağış değerlerinde ise artış görülmektedir. Engebeli bir arazi yapısına sahip olan Bolu, çok yoğun bir orman örtüsüne (tüm alanın %55'i orman) sahiptir. Özellikle Aladağ, Seben ve Kardere ormanları flora açısından oldukça zengindir (Abdulganioğlu, 2020: 1-2).

Zengin bitki örtüsünün yanında doğal ve suni gölleri, kış turizm merkezleri ile Bolu'nun yerli ve yabancı turistler için önemli bir çekim merkezi olduğunu söylemek mümkündür. 26 tanesi turizm işletme belgeli ve 102 tanesi de belediye belgeli olmak üzere şehirde toplam 128 konaklama işletmesi faaliyet göstermektedir. Ayrıca, 4.234'ü turizm işletme belgeli olmak üzere 8.878 toplam yatak kapasitesine sahiptir. 2019 yılında 61.766'sı yabancı ve 268.899'u yerli olmak üzere toplam 330.665 turist Bolu'yu ziyaret etmiştir (Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021). Bu doğrultuda Bolu'nun sahip olduğu doğal çekicilikler ve turistik arz kapasitesi ile av turizmi, kış turizmi, yayla turizmi, spor turizmi gibi alternatif turizm türlerine yönelik önemli potansiyel taşıdığını söylemek mümkündür.

Kış turizminin gelişmesi açısından, kar yağışının başlama ve bitiş süresi, karın kalınlığı, karın yerde kalma süresinin önemli olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda Bolu'nun söz konusu özellikleri taşıdığını ve kış turizm potansiyelinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Köroğlu Dağları'nın il sınırlarında kalan bölümünde kurulmuş olan Kartalkaya Kayak Merkezi dünyada tanınmış kayak merkezleriyle rekabet edebilecek düzeydedir.

8.3.1. Kartalkaya Kayak Merkezi

Kartalkaya Kayak Merkezi, Türkiye'nin en önemli kış turizm merkezleri arasında yer almaktadır. Kartalkaya Kayak Merkezi, Bolu şehir merkezinin 38 km güneydoğusunda bulunmaktadır. Kayak Merkezi, 6.9.1982 tarihinde ilan edilen Bolu-Köroğlu Dağı Turizm Alanı 1. Gelişim Bölgesi içinde yer almaktadır. Karasal iklimin hâkim olduğu, ortalama 2200 metre yükseltisi olan tepede rüzgâr batı ve kuzeybatı yönünden esmektedir. Yaklaşık 7 ay boyunca karla kaplı olan tepede ortalama kar kalınlığı 200-250 cm'dir. 15 Aralık-15 Nisan tarihleri arası kayak sporu başta olmak üzere kış sporları için çok elverişlidir. Kartalkaya'da 1 tane 4 yıldızlı, 1 tane 3 yıldızlı otel ve 3 tane oberj olmak üzere toplam 5 konaklama tesisi 1600 yatak kapasitesi ile hizmet vermektedir. Kartalkaya'da 2 ana kayak alanı içerisinde toplam 18 adet mekanik tesis ve farklı eğim-zorluk derecelerine sahip toplam 25 adet pist bulunmaktadır. Pistlerin toplam uzunluğu yaklaşık 40 km'dir (Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

Fotoğraf 8.1. Kartalkaya Kayak Merkezi

Kaynak: Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2021).

Kartalkaya'da faaliyet gösteren konaklama işletmeleri, kış sporları için konukların gereksinim duyabileceği çeşitli ekipmanları bünyesinde bulundurmaktadır. Ayrıca, tesislerde eğitim verebilecek deneyimli kayak ve snowboard personelleri de bulunmaktadır. Avrupa standartlarında Türkiye'nin en büyük snowparkları Kartalkaya'da bulunmaktadır. Bununla birlikte farklı zorluk derecelerinde 6 adet ana rampa-kicker line, boardercross, rail line ve rail-box da yer almaktadır (Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

8.3.2. Gerede-Esentepe Arkut Dağı Kayak Merkezi

Kış turizmi bakımından önemli diğer bir merkez de Bolu'nun 56 km doğusunda Gerede ilçe merkezinin 4 kilometre kuzeyinde yer alan Arkut Dağı Kayak Merkezi'dir. Yaklaşık 1800 metre rakımlı kayak merkezi Esentepe mevkiindedir. Arkut Dağı Kayak Merkezi, doğal özellikleri ve pist yapısı itibariyle kış turizmi için çok elverişlidir. 5000 metrelik mukavemet pisti, 900 metrelik slalom ve 2 tane mekanik tesisi de bulunmaktadır. Merkez, özellikle kayaklı koşu ve Alp disiplini için ideal olup yerli ve yabancı turistler için bu kapsamda tercih edilmektedir. Merkezde konaklama işletmesi bulunmamaktadır. Ancak konaklama imkânı kayak alanına 5 km uzaklıkta olan Gerede ilçesinde bulunmaktadır (Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

Fotoğraf 8.2. Gerede- Esentepe Arkut Dağı Kayak Merkezi

Kaynak: Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2021).

İlk olarak 2005 yılında Uluslararası Kayak Federasyonu (Fédération Internationale de Ski- FIS) tarafından Kayaklı Koşu Yarışmaları Arkut Dağı Kayak Merkezi'nde organize edilmiş olup 2008 yılında ise "Anadolu Kayak Maratonu" düzenlenmiştir. Kayak Milli takımlarının hazırlık kamplarında genellikle Arkut Dağı kullanılmaktadır. Yüksek rakımı, temiz havası ve ulaşım ağı kolaylığı ve Ankara'ya 1,5 saat mesafede olması nedeniyle tercih edilmektedir. Bölgede yatırımlara devam edilmektedir. 350 metrelik bir teleski hizmete girmiştir. Bölgeye enerji hattı yapılmış, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğünce Arkut Dağı'na 50 yataklı bir kayak evi yapılmıştır (Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2021).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya genelinde turizm potansiyeline sahip ülkeler, turizm sektörünün tüm yıla yayılması ve turizm gelirlerinin artırılması amacıyla alternatif turizm olanaklarının değerlendirilmesi için yoğun çaba harcamaktadır. Alternatif turizm türlerinden biri olan kış turizmi de ölü sezon olarak nitelendirilen kış mevsiminin değerlendirilmesi ve bölgelerarası dengenin kurulması amacıyla önem arz etmektedir. Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla dört mevsimin yaşandığı bir Akdeniz ülkesidir. Dolayısıyla kış turizm potansiyellerinin varlığı söz konusudur. Türkiye’de Erzurum (Palandöken), Bursa (Uludağ), Kayseri (Erciyes), Bolu (Kartalkaya) başta olmak üzere önemli kış turizm merkezleri bulunmaktadır.

Marmara, İç Anadolu ve Karadeniz Bölgesi üçgeninde bulunan Bolu, Türkiye’nin en önemli iki büyük şehir merkezini birbirine bağlayan ulaşım ağı üzerinde yer almaktadır. Söz konusu özelliğinin yanında, doğal çekicilikleri, tarihi ve kültürel varlıkları, turizm merkezleri ile Bolu’nun önemli bir turizm potansiyeline sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu doğrultuda özellikle kış mevsiminin etkin değerlendirilmesi ve kış sporlarına uygun turizm merkezlerinin varlığı ile Bolu yerli ve yabancı turistler için bir çekim merkezidir. İlde Kartalkaya ve Gerede Esentepe Arkut Dağı Kayak Merkezleri hafta sonları ve bayram tatillerinde yoğun talep görmektedir. Özellikle Kartalkaya Kayak Merkezi sahip olduğu uluslararası standartlardaki pist çeşitliliği ve kar kalitesi ile önemli potansiyel taşımaktadır. Ancak, Bolu’yu ziyaret eden turist istatistikleri dikkate alındığında (61.766’sı yabancı ve 268.899’u yerli olmak üzere toplam 330.665 turist) şehrin sahip olduğu potansiyelin altında bir ziyaretçi aldığını söylemek mümkündür. Bu durum özellikle önemli kış turizm merkezi olan Kartalkaya’da az sayıda konaklama işletmesinin faaliyet göstermesi ve yatak kapasitesinin yetersiz olması ile de ilişkilendirilebilir. Ayrıca, Arkut Dağı Kayak Merkezi’nde konaklama imkanının bulunmaması da bölgeye olan talebi düşürmektedir. Köroğlu dağlarında ve Gerede Esentepe’de bulunan kış sporları merkezleri alt yapı yetersizliği nedeniyle de talepleri tam olarak karşılayamamaktadır.

Bolu’nun sahip olduğu kış turizm kaynaklarını daha etkin kullanabilmesi ve daha fazla turistik talebi karşılayabilmesi özellikle nitelikli hizmet sunan turizm tesislerinin varlığı ile mümkün olabilecektir. Ayrıca, kış turizm merkezlerinin turistleri cezbedecek doğal varlıklarının uluslararası düzeyde tanıtımının yapılmasının çok önemli olduğu düşünülmektedir. Bu durumda kış turizm merkezlerindeki konaklama tesislerinin ve diğer alt ve üst yapı standartlarının yükseltilmesine yönelik projelerin geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu doğrultuda Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bolu il Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Bolu Valiliği başta olmak üzere ilgili yerel kuruluşlara önemli görevler düşmektedir. Bolu’nun kış turizmi açısından güçlü ve zayıf yönlerinin tespit edilerek eksikliklerin giderilmesi yönünde koordineli çalışmaların yürütül-

mesi önem arz etmektedir. Özellikle Bolu'da kış turizm merkezi olarak projelendirilen alanlarında güçlü tanıtım ve pazarlama ile kısa sürede faaliyete başlaması kış turizm faaliyetlerinin etkililiğini arttıracaktır. Bu yolla Bolu'nun turizm potansiyeli geliştirilerek şehrin sosyo-ekonomik açıdan da gelişmesi sağlanabilecektir.

KAYNAKÇA

- Abdulganioglu, C. (2020). T.C. Bolu Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Bolu İli 2019 Yılı Çevre Durum Raporu [URL: <https://bolu.csb.gov.tr/il-cevre-durum-raporu-i-5679>] (Erişim 20 Şubat 2021).
- Adamış, E. ve Özçoban, E. (2020). Kış Turizminin Dijital Medya Haberlerinde Temsili: Uludağ Kayak Merkezi Üzerine Bir Söylem Analizi, *International Journal of Social Inquiry*, 13(1): 1-26.
- Akın, A. (2015). Spor Turizminin Etkileri Üzerine Bir Alan Araştırması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 3(2): 20-30.
- Akın, A. (2018). *Spor ve Turizm*. Bursa: Ekin Yayıncılık.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Apak, Ö. C. (2016). *Kış Turizmine Katılan Yerli Turistlerin Tüketici Davranışları Üzerine Bir Araştırma: Kayseri Örneği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başıyigit, F. E. (2018). *Ulusal ve Uluslararası Yüksek İrtifa Kayak Merkezlerinin Yapısal Ve Organizasyon (Antrenman- Yarış) Özelliklerinin İncelenmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, (2021). [URL: <https://bolu.ktb.gov.tr/>] (Erişim 20 Şubat 2021).
- Demir, M. (2019). Türkiye'de Kış Turizmine Yabancı Turist İlgisi, Çavuş, A. (Ed.), *Farklı Perspektiflerden Kış Turizmi*, Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım, Çanakkale. 70-89.
- Demiroğlu, O. C. (2014). *Kış Turizmi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Demiroğlu, O. C. (2013). *İklim Değişikliklerinin Kış Turizmine Etkisi*, Basılmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğanay, H. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Doğaner, S. (1997). Türkiye'nin Dağlık Alanlarında Kış Turizmini Etkileyen Başlıca Coğrafi Etmenler, *Coğrafya Dergisi*, 5: 19-44.
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Elsasser, H. and R. Bürki (2002). Climate Change as a Threat to Tourism in the Alps., *Climate Research*, 20: 253-257.
- Ersungur, M. ve Akıncı, M. (2013). 2011 Universiade Kış Oyunlarının Erzurum Ekonomisi Üzerindeki Etkileri: Bir Uygulama, *Journal of Yaşar University*, 30(8): 5064-5085.

- Hudson, S. (2000). *Snow Business: A Study of the International Ski Industry*, Andover, UK: Cengage Learning.
- İbragimov, M. (2001). *Ürün Çeşitlendirmesi Açısından Kış Turizmi ve Almatı Çimbulak – Medeu Örneği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- İlban, M. O. ve Kaşlı, M. (2008). Kış Turizmi, Hacıoğlu, N. ve Avcıkurt, C. (Ed.), *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*, Nobel Basım ve Dağıtım Yayınları, Ankara, 319-342.
- İncekara, A. (1998). *Doğu Anadolu'da Kış Turizmi ve Gelişme Olanakları*, İstanbul: Ticaret Odası Yayını.
- Korgavuş, B. (2017). Erzurum Palandöken'in Kış Turizmi Açısından Değerlendirilmesi, *ATA Planlama ve Tasarım Dergisi*, 1(1): 13-23.
- Koşan, A. (2013). Kış Sporları Turizmi – Kayak Turistlerinin Kış Turizm Merkezlerini Algı ve Değerlendirmelerine Ait Bir Araştırma (Palandöken'de Bir Uygulama), *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2): 293-324.
- Kozak, N., Kozak, M., A. ve Kozak, M. (2010). Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar (10. Baskı), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kudaka, (2012). *Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı*, Erzurum Konaklı Bölgesinde Yapılması Planlanan Yatırımlar Konusunda Finansal Fizibilite Raporu, Erzurum.
- Kurt, M. (2005). *Uluslararası Kayak Federasyonu Birleşik Kurallar, İniş, Slalom, Büyük Slalom, Super G, Paralel Yarışlar, Kombine Alp Yarışları*, Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı Federasyonu Kitapları.
- Mursalov M. (2009). *Bir Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Olarak Kış Turizmi ve Kış Turizmi Açısından Azerbaycan'ın Guba-Haçmaz Turizm Bölgesinin Arz Potansiyeli*, Basılmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özgüç, N. (2007). *Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler* (5. Baskı), İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Sevindik, B. (2015). *Kayak Alp Disiplini Türkiye Şampiyonası Sonuçlarının Bazı İller Açısından İncelenmesi (2005-2013 Yılları)*, Basılmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şebin, K. (2009). *Erzurum Kış Sporları Turizmi ile İlgili Yöre Halkının Tutum ve Beklentileri*, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2021). [URL: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10177/kis-sporlari-turizm-merkezlerine-iliskin-genel-bilgiler.html>] (Erişim 15 Şubat 2021).
- Ülker, İ. (1992). *Dağ Turizmi*, Ankara: Devran Matbaacılık.
- Ülker, İ. (2006). *Dağlarımız*, Ankara: T.C. Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Vanat, L. (2020). *2020 International Report on Snow and Mountain Tourism*, Cenevre.
- Vanat, L. (2018). *2018 International Report on Snow and Mountain Tourism*, Cenevre.

- Yılmaz, Ö. D. (2007). Turizm Sektörünün Tanımı, Yapısı ve Özellikleri, O. İçöz, (Ed.), *Genel Turizm Turizmde Temel Kavramlar ve İlkeler*, Turhan Kitabevi, Ankara, 1-20.
- Zaman, M. ve Birinci, S. (2009). Kaçkar Dağları'nda Alternatif Bir Turizm Aktivitesi: Heliski (Dağ Kayağı), *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2): 33-46.
- Zeydan, Ö. ve Sevim, B. (2008). İklim Değişikliğinin Kış Turizmine Etkileri, *TMMOB İklim Değişimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Ankara, 156-171.
- Zgurovski, K. ve Akın, A. (2016). Spor Turizminin Gelişmesine Yönelik Alan Araştırması (Gaziantep Örneği). *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 13 (1): 47-59.